

BUSLESK SPEL MET FEIT EN FICTIE

INSIDE STORIES – PETER DE GRAEF (DWAMA)

INES MINTEN

Peter De Graef is dit seizoen huisartiest bij Rataplan in Borgerhout. Na de gesmaakte monoloog *Zoals de dingen gaan...*, die in juni in première ging, opende hij er het theaterjaar met *Inside Stories*. De Graef kondigt de voorstelling aan als een ‘inbrekerstragedie’. Die term dekt maar een deel van de lading. Drie personages (of waren het er nu twee? Of één?) zetten een tegelijk tragische, burleske en melodramatische encenering van een inbraak neer (was het nu in een bank? Of in het eigen hoofd?) Resultaat is een gelaagde fragmentarisch opgebouwde voorstelling, opgehangen aan een magere narratieve kapstok. De kapstok buigt gevaarlijk door, maar breekt (net) niet.

Rik (Tristan Versteven) heeft zijn leven niet op orde. Hij is werkloos, zijn huwelijk draait vierkant en tot overmaat van ramp krijgt hij telefoon van een meisje dat beweert zijn buitenechtelijke dochter te zijn. In al zijn machteloze woede en depressiviteit heeft hij best zin ‘om iets onvoorstelbaars te doen’, maar uiteindelijk blijft hij op zijn stoel zitten. Hij huilt een potje en valt in slaap. Van een klop op de deur schrikt hij weer wakker. ‘Dat zal God de vader wel zijn, die beseft dat hij te ver is gegaan met mij’, besluit hij. Maar in plaats van het opperwezen *himself*, buitelt een ongericht projectiel, compleet met goudgele broek, hoge hakken en wilde krullen de woonkamer binnen: Bul (Peter De Graef), broer van Rik, mislukte kruimeldief. Bul heeft een groots plan, zegt hij. Een plan dat het verwaarloosbare bestaan van beide genetisch verwante *losers* in één klap op een hoger niveau moet tillen. Via een zelf gegraven tunnel komen ze wonder boven wonder bij de kluizen van een bank terecht. Tot dat moment zijn de twee broers innemend en grappig, op het burleske af. Meer zoek je er niet achter. Maar naarmate de roof vordert, graaft Peter De Graef stukje bij beetje naar almaar meer dimensies.

DROOMSEQUENS

Inside Stories is een bewerking, of een vervolg, als je wil, van De Graefs tekst *Sukkels*, die hij twee seizoenen geleden schreef en regisseerde bij het Amsterdamse jeugdtheatergezelschap Huis aan de Amstel. Deze versie is bedoeld voor een volwassen publiek en dat is vooral te merken aan een typisch De Graef-thema: het belang van dromen en hoe je daarmee je eigen werkelijkheid kan construeren of vervormen. *Inside Stories* blijkt op het einde te berusten op het ‘ach, het was maar een droom’-mechanisme, waarmee Peter De Graef zijn visie op de werkelijkheid uitlegt. De werkelijkheid is altijd een eigen interpretatie en bestaat zodoende uit flarden feit en fictie die door het individu niet meer van elkaar te onderscheiden zijn. Dat de hele bankoverval zich in het hoofd van Rik heeft afgespeeld, is misschien niet de meest originele vondst uit het oeuvre van Peter De Graef. De droomsequens op zich overtuigt echter wél.

In zijn typische van-de-hak-op-de-takstijl gunt De Graef het publiek lukrake blikken op het (innerlijke) universum van Rik. Associatief en zonder waarschuwing sleept hij je mee van de ene banaliteit naar het volgende diepe inzicht. Zoals een mens denkt, eigenlijk. Of – om bij het thema te blijven – zoals hij droomt: zonder zichtbare structuur, maar met een gevoel, op het einde, dat je toch een samenhangend verhaal hebt meegekregen. Dat er zich voor je ogen geen realiteit afspeelt, begint voor het eerst te dagen als in de bankkluisjes die Rik en Bul komen leegroven (mooi en sober vormgegeven via een projectie van getekende lijnen) geen geld of waardepapieren blijken te zitten, maar herinneringen van de broers, zoals speelgoed en een map met ‘alle ruzies die papa ooit met ons gemaakt heeft. Netjes uitgetikt!’

Zoekend en twijfelend vinden de broers hun weg door het leven. Net zo vindt de toeschouwer zijn weg door het stuk. Alleen de terzijdes van het derde personage (Lilian Keersmaekers) leveren nu en dan een rechtstreekse commentaar bij het gebeuren. Door haar quasi-alwetende vertelstandpunt en het feit dat ze onzichtbaar is voor de twee anderen, kan ze doorgaan voor een ietwat cynische engel of soms ook voor het geweten of onderbewustzijn van Rik. Later blijkt

ze Riks moeder te zijn, overleden en weergekeerd als hoger wezen. Zij neemt de toeschouwer bij de hand en drukt hem nu en dan op een eenduidige interpretatie. Dat doet ze soms iets te uitleggerig, maar vooral hoofdschuddend vanuit een berustende meewarigheid, en zeker niet volledig verstoken van sympathie voor Rik en Bul. Ach ja, het is dan ook niet per se hun eigen schuld, dat *loser*-schap. De mens van tegenwoordig vertrouwt meer op zijn verstand dan ooit de bedoeling was, waardoor er geen plaats meer is voor intuïtie. Met alle gevolgen van dien.

SUBPERSOONLIJKHEDEN

En de persoonlijkheid? Dat is nog zoiets ingewikkelds, legt de moederfiguur ons uit. In elk van ons zit een hele bende verscholen: allemaal subpersoonlijkheden. De belangrijkste daarvan is degene die we willen zijn, gevolgd door wie we al denken te zijn. Achteraan in de troep staan alle figuren die we niet willen zijn. De jaloezige types, de kleingeestige, ... als er iets misloopt, staan die weggemoffelde persoonsjes in één klap vooraan. Het is niet de eerste keer dat De Graef het thema van de subpersoonlijkheden exploreert, alleen is het hier iets explicieter aan de orde dan gewoonlijk: 'Er is geen Bul, Rik. Nooit geweest.' Bul – en bij uitbreiding waarschijnlijk ook de engel – blijken afsplitsingen van Riks eigen persoonlijkheid.

In *Inside Stories* flirt De Graef met verschillende genres. De tragikomedie, de burleske, het melodrama en de meligste soort B-film – ze passeren allemaal de revue. De Graef speelt met de grenzen, balanceert daarbij gevaarlijk, en overschrijdt ze nu en dan zonder blikken of blozen. In de droomwerkelijkheid waar hij in de voorstelling gestalte aan geeft, kan hij moeiteloos de schromelijkste overdrijvingen kwijt. Helemaal op het laatst, als Rik weer wakker is en dus opnieuw met beide voeten in het leven staat, schuurt het stuk eventjes tegen de grenzen van het verdraaglijke aan. De verloren gewaande – of voor het gemak 'vergeten' – dochter wandelt via het projectiescherm slomo-gewijs de woonkamer en de armen van haar vader in. In het licht van al het voorgaande kun je als toeschouwer echter nauwelijks anders dan het personage zijn sprookjeseinde te gunnen. Tenslotte stelt Rik met de aanvaarding van zijn dochter – en de daarmee onvermijdelijk gepaard lijkende scheiding van zijn vrouw – eindelijk, eindelijk eens een echte daad.

Met *Inside Stories* heeft Peter De Graef niet zijn allerstrafste tekst te pakken, maar vanaf de schriële kapstok van het droomscenario bouwt hij niettemin een coherente voorstelling. De schijnbaar losse anekdotes en denkpijpen klikken met uiterst fijne haakjes in elkaar tot een geheel dat de banaliteit van een inbrekerskomedie ver overstijgt. Als in de voorstelling hier en daar een haakje lost, wordt dat ruimschoots goed gemaakt door de pleziermeter die hoog uitslaat. *Inside Stories* heeft voldoende inhoud om te boeien, en tegelijk ook een groot entertainend gehalte, met als gevolg dat de aandacht van het publiek erg zelden afdwaalt.

Gezien op 24 september 2008 in Rataplan, Antwerpen

Info: www.dwama.be

Deze tekst kwam tot stand in het kader van Corpus Kunstkritiek, een initiatief van VTi - Vlaams Theater Instituut - Steunpunt voor de Podiumkunsten, i.s.m. Vlaams-Nederlands Huis deBuren, Urbanmag* en Het Theaterfestival. En met steun van een aantal partners uit de podiumsector. Lees meer op www.vti.be/corpuskunstkritiek

De teksten van het Corpus Kunstkritiek vallen onder de licentie [Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.0 Belgium](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/), wat betekent dat de teksten verspreid, maar niet veranderd mogen worden. Elke vorm van verkoop of betalende distributie is apart te onderhandelen, contacteer VTi.